Examen VWO

2008

tijdvak 2
woensdag 18 juni
9.00 - 12.00 uur

geschiedenis

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 25 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 76 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

800049-2-012o

In 1596 bereikte een Nederlandse expeditie onder Cornelis de Houtman Bantam.

2p **1** Leg uit welk verband er bestaat tussen deze expeditie en de wetenschappelijke ontwikkeling in de zestiende eeuw.

Een bewering:
In de kritiek van veel patriotten op de VOC en in de kritiek van veel negentiende-eeuwse liberalen op het Cultuurstelsel speelden hun politieke opvattingen mee.

5p **2** Toon dit aan door:
- de kritiek van de patriotten op de VOC te noemen en uit te leggen hoe die voortvloeide uit hun politiek opvattingen en
- de kritiek van veel liberalen op het Cultuurstelsel te noemen en uit te leggen hoe die voortvloeide uit hun politiek opvattingen en
- de overeenkomst tussen beide opvattingen te noemen.

Gebruik bron 1.
In deze tekst komen een aantal aspecten van het Cultuurstelsel naar voren.

2p **3** Noem er twee.

Gebruik bron 1 en 2.
Stel: je onderzoekt de gevolgen van het Cultuurstelsel voor de Javaanse boeren en je gebruikt deze twee bronnen. Je stelt vast dat de tabel het verhaal van Raden Saleh bevestigt.

3p **4** Leg dit uit door:
- eerst aan te geven welk gevolg van het Cultuurstelsel Raden Saleh noemt voor de Javaanse boeren die **suikerriet** verbouwen en
- daarna aan te geven waardoor de tabel zijn beschrijving ondersteunt en
- ten slotte daarmee duidelijk te maken waarom jij de beschrijving van Raden Saleh een goed bruikbare bron vindt voor je onderzoek.

Twee gegevens:
1 De militaire operaties die generaal Van Heutsz leidde in Atjeh, werden door de Nederlandse regering een vorm van "pacificatie" genoemd.
2 De militaire operaties die generaal Spoor leidde in 1947 en 1948, werden door de Nederlandse regering "politionele acties" genoemd.

6p **5** Leg voor elk van **beide benamingen** uit dat deze politiek gekleurd is, door:
- eerst voor beide operaties aan te geven welk doel er werd nagestreefd en
- daarna uit te leggen welke kritiek er op elk van beide operaties werd uitgeoefend en
- ten slotte voor elk van beide uit te leggen waarom de naamgeving politiek gekleurd was.

Gebruik bron 3.
Een Nederlandse historicus wil deze foto opnemen in een boek over de geschiedenis van Nederlands-Indië. Hij stelt vast dat deze foto met toelichting bruikbaar is als illustratie bij twee verschillende passages, namelijk:
- de beschrijving van de Ethische Politiek en
- de beschrijving van de sociale structuur van de Indische maatschappij.

4p **6** Beargumenteer voor elk van beide passages waarom de foto met toelichting daarvoor bruikbaar is.

Gebruik bron 3.
Een Indonesische historicus schrijft een geschiedenis van zijn land. Hij besluit om deze foto met toelichting op te nemen als illustratie bij een betoog waarin hij de Ethische Politiek bestempelt als hypocriet.

2p **7** Geef de redenering weer die deze historicus hierbij zou kunnen volgen.

Gebruik bron 4.
Snouck Hurgronje levert in deze tekst kritiek op het Nederlandse koloniale beleid.

4p **8** Licht dit toe door:
- twee punten van kritiek van Snouck Hurgronje op de Volksraad te noemen en
- (zonder bron) per kritiekpunt uit te leggen of bij de herziening van de Volksraad in 1925 met deze kritiek rekening is gehouden.

De volgende gebeurtenissen uit de geschiedenis van Indonesië staan in willekeurige volgorde:
1 Japan capituleert.
2 Japan begint met het ronselen van romusha's.
3 Begin van de opstand van de P.K.I.
4 Soekarno roept de Republiek Indonesië uit.
5 De Partai Nasional Indonesia (PNI) wordt opgericht.
6 De Sarekat Islam wordt opgericht.
7 Indonesië wordt bezet door Japan.

2p **9** Zet deze gebeurtenissen in de juiste tijdvolgorde van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Gebruik bron 5.

3p **10** Noem een onderdeel van deze toespraak dat de Nederlandse regering op dat moment verontrust zal hebben en leg uit waardoor dit de Nederlandse regering verontrust.

Al in de eerste grondwet van de Republiek Indonesië werd vastgelegd dat het Bahasa Indonesia de officiële taal van Indonesië werd.

2p **11** Leg uit welke politieke bedoeling hiermee nagestreefd werd.

Gebruik bron 6.
Een interpretatie:
In deze prent over de kwestie Nieuw-Guinea laat tekenaar Opland zien dat volgens hem er bij de Nederlandse regering sprake is van:
- westers superioriteitsgevoel en
- nationaal prestige.

4p **12** Ondersteun beide onderdelen van deze interpretatie, telkens met een verwijzing naar een element uit de bron.

Ten oorlog! Europese oorlogen 1789 - 1919. Oorlog als maatschappelijk fenomeen

Tijdens de Coalitieoorlogen werd in Frankrijk de algemene dienstplicht ingevoerd.

2p **13** Leg uit waarom dit volgens de Franse regering paste bij de revolutionaire idealen.

Gebruik bron 7.
Deze prent wordt in 1805 in de Duitse stad Hamburg op Frans verzoek in beslag genomen.

3p **14** Geef hiervoor de verklaring, door uit te leggen:
- met een element uit de prent wat de tekenaar van Napoleon vindt en
- dat deze prent niet past bij het beeld dat Napoleon buiten Frankrijk wil uitdragen.

Na 1815 werd in veel Europese landen de dienstplicht weer afgeschaft.

2p **15** Leg uit dat dit verband hield met de veranderde functie van de legers na de Napoleontische oorlogen.

Gebruik bron 8.
Een onderzoeker komt met deze bron tot een aantal beweringen:
1 Na 1815 is er niet veel veranderd in de medische verzorging in het Britse leger.
2 De publieke opinie in Groot-Brittannië is een factor in de oorlogvoering geworden.

4p **16** Ondersteun elke bewering met de bron.

De Britse regering nam maatregelen om de verzorging van de soldaten in de Krimoorlog te verbeteren.

3p **17** Noem zo'n maatregel en leg uit tot welke discussie dit leidde.

Gebruik bron 9.

4p **18** Leg uit:
- op welke twee manieren de Pruisische legerleiding de soldaten voor de Frans-Duitse oorlog tracht te winnen en
- waarom het jaartal 1813 is vermeld.

De volgende gebeurtenissen rond de Frans-Duitse oorlog staan in willekeurige volgorde:

1 Bismarck besluit Parijs te bombarderen.
2 Frankrijk verklaart Pruisen de oorlog.
3 De Noord-Duitse Bond wordt opgericht.
4 De Derde Republiek wordt uitgeroepen.
5 De Slag bij Sedan vindt plaats.
6 De Vrede van Frankfurt wordt gesloten.

2p **19** Zet deze gebeurtenissen in de juiste tijdvolgorde van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Op 18 januari 1871 werd, nog tijdens de Frans-Duitse oorlog, de koning van Pruisen tot Duits keizer uitgeroepen. Dit gebeurde in de Spiegelzaal van het paleis van de Franse koningen in Versailles.

2p **20** Leg uit dat de keuze van deze plaats gevolgen heeft gehad voor de verhouding tussen Duitsland en Frankrijk.

Gebruik bron 10.

De Russische censuur kan deze prent in 1914 hebben verboden vanwege de rol die de tekenaar Rusland in deze prent geeft.

5p **21** Ondersteun deze bewering door:

- (met de prent) aan te geven welke rol de tekenaar aan elk land geeft en
- daarmee aannemelijk te maken waarom deze prent door de Russische censuur kan zijn verboden.

Gebruik bron 11.

Op het moment dat het bericht geschreven wordt, lijken de kansen voor de Geallieerden gunstiger dan uit dit rapport van Haig blijkt.

2p **22** Leg uit waardoor:

- Douglas Haig pessimistisch is over het verloop van de oorlog en
- (zonder bron) de oorlogssituatie op dat moment voor de Geallieerden gunstiger is dan Haig beschrijft.

Gebruik bron 11.

Stel: Je doet onderzoek naar de Britse militaire operaties aan het westelijk front vanaf eind 1917 en je wilt deze bron gebruiken.

2p **23** Geef, in verband met dit onderzoek:

- een argument vóór **of** een argument tegen de betrouwbaarheid en
- een argument vóór **of** een argument tegen de representativiteit van deze bron.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Gebruik bron 12.
Met dit affiche worden jonge mannen overgehaald dienst te nemen in het Amerikaanse leger.

4p **24** Bespreek dit affiche, door:
- het argument te noemen dat in het affiche gebruikt wordt om de soldaten voor de strijd tegen Duitsland te werven en
- uit te leggen dat dit argument enerzijds wel en anderzijds niet overeenkomt met de realiteit en
- duidelijk te maken dat dit affiche geen onderdeel kan zijn van een officiële Amerikaanse overheidscampagne.

In november 1918 lieten de Duitse keizer en het opperbevel het sluiten van de wapenstilstand over aan de Duitse overgangsregering. Dit gaf aanleiding tot het ontstaan van de dolkstootlegende.

2p **25** Leg dit uit.

Bronvermelding
Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.